

Dosarul nr. 2ra-330/2022
2-20035964-01-2ra-04042022

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: V. Sanduța)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: M. Anton, I. Secieru, V. Cotorobai)

ÎNCHEIERE

18 mai 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Maria Ghervas
Galina Stratulat

examinând admisibilitatea recursului declarat de Timofeeva Izabela,
reprezentată de avocatul Alexei Croitor,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Timofeeva
Izabela împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului
la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale inițiate la plângerea Izabelei
Timofeeva, împotriva acțiunilor instituției de detenție pentru condițiile inumane de
executare a pedepsei închisorii și repararea prejudiciului moral, cauzat urmare a
încălcării termenului rezonabil de examinare a procesului penal,

împotriva deciziei din 02 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 14 aprilie 2021 Timofeeva Izabela s-a adresat cu cerere de chemare în
judecată împotriva Ministerului Justiției, privind constatarea încălcării dreptului la
judecarea în termen rezonabil a procesului penal inițiat la plângerea ultimei
împotriva acțiunilor instituției de detenție pentru condițiile inumane de executare a
pedepsei închisorii și repararea prejudiciului moral, cauzat urmare a încălcării
termenului rezonabil de examinare a procesului penal, pe care îl estimează la suma
de 200 000 de lei.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat, că la 2 mai 2019 la Judecătoria
Chișinău, sediul Ciocana de către avocatul Gamurari Victoria, în interesele
condamnatei Timofeeva Izabela a fost depusă o plângere împotriva administrației
instituției penitenciare, referitoare la condițiile de detenție, care conform
jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului afectează drepturile
condamnatului garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului
și a libertăților fundamentale.

Prin încheierea din 30 septembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul
Ciocana s-a dispus declinarea competenței Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana
spre examinare judecătorului de instrucție din cadrul Judecătoriei Hâncești, sediul
Central.

Prin încheierea din 6 noiembrie 2019 a Judecătorei Hâncești, sediul Central s-a dispus declinarea competenței Judecătorei Hâncești de la examinarea plângerii în cauză în favoarea Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana.

Prin încheierea din 20 noiembrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana s-a dispus declinarea competenței Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, cu expedierea dosarului Curții de Apel Chișinău pentru soluționarea conflictului negativ de competență a cauzei date.

Prin încheierea din 16 decembrie 2019 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, s-a dispus examinarea plângerii condamnatei Timofeeva Izabela privind aplicarea art. 385 alin. (5) Cod de procedură penală, modificat prin Legea nr. 163 din 20 iulie 2017, pentru modificarea și completarea unor acte legislative și reducerea pedepsei și constarea condițiilor inumane de detenție care afectează grav drepturile prevenitului și condamnatului în temeiul art. 473/2-473/4 din Codul de procedură penală de judecătorul, desemnat cu atribuțiile judecătorului de instrucție, din cadrul Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana.

Reclamanta a mai declarat, că prin încheierea din 5 februarie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana s-a admis parțial plângerea depusă de condamnată Timofeeva Izabela împotriva administrației instituției penitenciare, referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și s-a constatat faptul că, condamnată Timofeeva Izabela a fost deținută pe o perioadă totală de 1 960 zile în Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în temeiul art. 473/4 alin. (4) Cod de procedură penală se reduce pedeapsa condamnatei Timofeeva Izabela pentru perioada detenției în calitate de condamnat în Penitenciarul nr. 13 - Chișinău în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale cu 588 zile, cu calcularea a 3 zile de reducere pentru 10 zile de detenție. Termenul pedepsei definitive stabilite lui Timofeeva Izabela se reduce în total cu 588 de zile.

Nefiind de acord cu soluția instanței Timofeeva Izabela a depus recurs la Curtea de Apel Chișinău, în prezent cauza se află pe rolul acestei instanțe.

Reclamanta a mai invocat că, termenul de examinare a plângerii împotriva administrației instituției penitenciare, referitoare la condițiile de detenție, care afectează drepturile garantate de art. 3 din Convenția CEDO, încalcă termenul legal stabilit expres pentru a examina această categorie de plângeri - 3 luni, termen prevăzut la art. 473/3 alin. (4) Cod de procedură penală. Cauza s-a examinat în instanța de fond de la 02 mai 2019 până la 05 februarie 2021, care nu poate fi recunoscut ca un termen rezonabil de examinare a cauzei.

Totodată a indicat că la caz nu poate fi invocată complexitatea cauzei, deoarece nu s-a efectuat expertiză, administrarea de probe tehnice sau alte probe, natura cărora necesită mult timp. Probele pe care s-au bazat instanțele judecătorești erau disponibile instanțelor de judecată de la început și s-au referit de fapt direct la subiect, precum și dacă reclamanta a refuzat să accepte carnetul de muncă de la angajatorul ei (Pînzari vs Moldova).

A solicitat în temeiul art. 2036 și art. 2037 Cod civil, repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea termenului de examinare a cauzei sale.

Prin hotărârea din 7 iunie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru acțiunea a fost admisă parțial. S-a constatat încălcarea dreptului reclamantei la judecarea în termen rezonabil a procesului penal inițiat la plângerea ultimei împotriva acțiunilor instituției de detenție pentru condițiile inumane de executare a pedepsei închisorii și sa decis repararea prejudiciului moral cauzat acesteia urmare a încălcării termenului rezonabil de examinare a procesului penal, fiind încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției a sumei de 50 000 de lei în calitate de despăgubire a prejudiciului moral.

În motivarea soluției sale prima instanță a constatat, că în speță a avut loc încălcarea dreptului reclamantului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil și respectiv încălcarea prevederilor art. 6 CEDO, fapt ce îi acordă reclamantului dreptul legitim la repararea prejudiciului moral.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe la 10 iunie 2021 Ministerul Justiției a declarat apel, solicitând casarea hotărârii și adoptarea unei noi hotărâri, de respingere integrală a acțiunii.

Invocând netemeinicia hotărârii primei instanțe, la 12 iunie 2021, Timofeeva Izabela, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, a depus cerere de apel, solicitând casarea hotărârii în această parte și adoptarea unei noi hotărâri, de admitere integrală a acțiunii.

Prin decizia din 02 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de Ministerul Justiției. S-a casat hotărârea din 7 iunie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru și a fost pronunțată o nouă hotărâre, prin care s-a respins, ca fiind neîntemeiată, cererea de chemare în judecată depusă de Timofeeva Izabela împotriva Ministerului Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a procesului penal inițiat la plângerea ultimei împotriva acțiunilor instituției de detenție pentru condițiile inumane de executare a pedepsei închisorii și repararea prejudiciului moral, cauzat urmare a încălcării termenului rezonabil de examinare a procesului penal.

Pentru a decide astfel, prin prisma art. 2 alin. (1) - (3), 3 alin. (2), 4 alin. (2) și (3) al Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, în coroborare cu actele cauzei, Colegiul a constatat că concluzia instanței de fond de admitere parțială a cererii de chemare în judecată depusă de Timofeeva Izabela privind condițiile de detenție nu este corectă.

La caz, Colegiul a reiterat că, instanța de fond neîntemeiat a reținut că judecarea cauzei în prima instanță a avut loc cu depășirea termenului legal prevăzut pentru examinarea unor astfel de cauze, or, termenul de examinare a plângerii prevăzut expres în lege, nu poate fi echivalat cu încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei, care implică aprecierea criteriilor precum comportamentul participanților la proces, conduita instanței de judecată și a autorităților relevante, cât și importanța procesului pentru cel interesat.

Mai mult, Colegiul a remarcat, că termenul stabilit de lege nicidecum nu urmează a fi apreciat ca limită temporală, depășirea căruia condiționează aplicabilitatea și admiterea acțiunii în baza Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Colegiul a menționat că, consideră că, autoritățile judecătorești au acționat cu o suficientă diligență, au întreprins toate măsurile necesare și posibile în vederea examinării și soluționării în termen rezonabil a cauzei penale, cu asigurarea

respectării dreptului persoanei interesate de acces la justiție, de apărare și acordarea posibilității de participare nemijlocită la examinarea cauzei, pentru a da explicații, prezenta probe și poziția sa nemijlocit, cum și a pleda direct și personal în fața instanței.

În altă ordine de idei, Colegiul a remarcat, că, odată ce termenul rezonabil este doar una din componentele ce țin de dreptul părților la un proces echitabil, acesta din urmă nu poate prevala asupra altor componente sau asupra dreptului la un proces echitabil în general și în fața tuturor instanțelor judecătorești, or, criteriile de apreciere a termenului rezonabil sunt: complexitatea cauzei, comportamentul părților care include comportamentul reclamantului și a autorităților și interesul pentru reclamant, care în ansamblul lor materializează dreptul părților la un proces echitabil.

Prin urmare, instanța de apel consideră, că respectarea din partea instanțelor de judecată a procedurii de soluționare a cauzei (la caz a plângerii condamnatei Timofeeva Izabela) prin prisma complexității evenimentelor redată în plângere și respectiv constatării stării de fapt și de drept, nu poate fi privită drept tergiversare a examinării cauzei, motiv pentru care nu pot fi reținute argumentele reclamantei în acest sens.

La caz, instanța de apel a respins argumentele apelantei precum că la examinarea plângerii instanța competentă în mod flagrant a depășit termenul legal de examinare a plângerii prevăzut la art. 473³ alin. (4) din Codul de procedură penală, or, încălcarea invocată nu poate fi echivalată cu încălcarea termenului rezonabil de examinare a unei cauze, stabilită prin Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, care implică aprecierea criteriilor și tuturor circumstanțelor în raport cu cauza vizată.

Totodată, Colegiul a învederat că un criteriu important și suficient de determinat pentru categoria respectivă de litigii este interesul părții și scopul urmărit prin procedura judiciară și soluția așteptată de parte urmare a finalizării procesului judecătoresc. Astfel, potrivit obiectului plângerii și reglementărilor procedurii judiciare la care a apelat condamnată, ultima urmărea scopul reducerii pedepsei urmare a deținerii în condiții inumane, în cazul constatării acestor condiții. Însă, condamnată nu a demonstrat, că în cazul admiterii plângerii și reducerii termenului de pedeapsă situația sa ar fi suferit modificări esențiale și s-ar fi soldat cu eliberarea ei din detenție. Corespunzător, în condițiile anterior descrise, Colegiul a atestat că reclamanta nu a demonstrat prin probe, că scopul urmărit prin procedura judiciară penală derulată la etapa de executare a pedepsei închisorii, a cărei termen rezonabil de examinare se pretinde a fi încălcat, era unul determinant pentru situația condamnatei, cum nu a indicat nici cauzele sau consecințele eventualei hotărâri pronunțate în rezultatul examinării plângerii sale asupra situației.

Mai mult, instanța de apel a atestat și a accentuat, că reclamanta și-a motivat pretențiile din acțiune doar prin simpla trimitere la norma procesual-penală, care declară termenul de examinare a plângerilor declarate de condamnați privind condițiile de detenție.

La 07 martie 2022, Timofeeva Izabela, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel cu adoptarea unei noi hotărâri de admitere a cererii de chemare în judecată depusă de Timofeeva Izabela împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea

încălțării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale inițiate la plângerea Izabelei Timofeeva, împotriva acțiunilor instituției de detenție pentru condițiile inumane de executare a pedepsei închisorii și repararea prejudiciului moral, cauzat urmare a încălțării termenului rezonabil de examinare a procesului penal, în sumă de 200 000 de lei.

În motivarea recursului s-a indicat că instanțele de judecată ierarhic inferioare la examinarea cauzei au încălțat esențial și au aplicat eronat normele de drept procedural și material, ceea ce a dus la adoptarea unei soluții neîntemeiate.

Totodată, s-au invocat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a demonstra prin careva probe, încălțarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

Examinând temeiurile recursului declarat de Timofeeva Izabela, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul drept inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 433 lit. b) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art.434.

Art. 434 alin.(1), (2) Cod de procedură civilă statuează că, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Din materialele cauzei rezultă că decizia instanței de apel a fost adoptată la 02 decembrie 2021 și a fost expediată copia deciziei integrale către participanții la proces la data de 14 decembrie 2021, prin intermediul poștei electronice, inclusiv avocatului Alexei Croitor (f.d.102). De altfel, în scrisoarea de expediere a copiei deciziei integrale a instanței de apel către participanții la proces, este reflectată adresa electronică croitor.al@gmail.com (f.d.102).

În context, Completul reiterează că, decizia integrală a instanței de apel în copie a fost comunicată avocatului Alexei Croitor de către instanța de apel la adresa electronică croitor.al@gmail.com, în data de 14 decembrie 2021 (f.d.102).

În altă ordine de idei, confirmarea expedierii și recepționării documentului către partea interesată se atestă prin extrasul generat de către operatorul poștei electronice. În mod special, înscrisul dat conține: datele de identificare a poștei electronice a expeditorului și a destinatarului; data calendaristică, anul, ora expedierii, precum și atașamentul cu actul judecătoresc. Cu titlu de excepție, în caz de eroare tehnică sau neexpediere a actului pe poșta electronică, extrasul enunțat va cuprinde informații cu privire la aceste inexactități. Altfel spus, expeditorul va primi un mesaj separat de la „Mail delivery system” sau extrasul dedus analizei va cuprinde mesajul de la „Mail delivery system” conform căruia operatorul poștal va explica cauzele care au stat la baza returnării mesajului către expeditor. De regulă, acesta este informat că transmiterea mesajului nu a fost posibilă, deoarece adresa nu a fost găsită sau ea nu poate primi e-mailuri.

Pornind de la textul normei de drept citate supra, din care se deduce expres că termenul de declarare a recursului este de 2 luni de la data comunicării deciziei

integrale, Timofeeva Izabela, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, a depus cerere de recurs doar la 07 martie 2022.

Completul precizează că termenul de declarare a recursului în Secțiunea a 2-a este de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale, care este un termen de decădere și nu poate fi restabilit în virtutea art. 434 Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, Completul relevă că, la caz, depunerea cererii de recurs s-a realizat cu omiterea termenului legal, în situația în care urma a se interesa de soarta dosarului. Or, părțile trebuie să ia măsuri în intervale rezonabile de timp pentru a afla despre progresul procedurilor judiciare despre care aceștia cunosc.

Astfel, în situația relatată, având în vedere diligența părților de a urmări desfășurarea procesului, precum și obligația participanților la proces, în contextul prevederilor art. 56 alin. (3), art. 61 alin.(1) Cod de procedură civilă, de a se folosi cu bună-credință de drepturile lor procedurale, Completul conchide că recurentul nu și-a valorificat posibilitatea de a-și realiza drepturile procedurale în termenul stabilit de legiuitor.

De altfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă a relevat că ține de obligația părților de a lua măsurile necesare privind protejarea drepturilor sale de acces la instanță (a se vedea cauzele Van Harn vs. Germania, nr. 7557/03 din 11 septembrie 2007).

În fiecare caz, instanțele naționale trebuie să verifice dacă motivele privind extinderea termenului limită pentru recurs poate să justifice ingerința în principiul res judicata, în special dacă legislația națională nu limitează discreția fie în ceea ce privește timpul sau motivele pentru extinderea termenului limită (a se vedea Ponomaryov v. Ucraina, nr.3236 / 03, §§ 41, 3 aprilie 2008).

Or, în cauza Bodiș vs Republica Moldova, cererea nr. 7516/10, hotărârea din 18 iunie 2019, §§ 23-24, Curtea a considerat că prin admiterea recursului după scurgerea unei perioade considerabile de timp și în absența vreunei explicații plauzibile de ce nu a făcut-o mai devreme, a adus la zero tot procesul judiciar, care s-a finalizat cu o decizie definitivă și executorie și astfel a constituit res judicata. Astfel, Curtea Supremă de Justiție a încălcat principiul securității raporturilor juridice și a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil în sensul Articolului 6 § 1 din Convenție, astfel a avut loc violarea Articolului 6 § 1 din Convenție (a se vedea Brumărescu vs Romania [GC], nr. 28342/95, §§ 61 și 62).

Adițional, Completul notează că în jurisprudența CtEDO, în cauzele față de Republica Moldova, s-a mai punctat că legislația moldovenească prevede un termen limită de adresare cu recurs până a deveni o decizie definitivă. Astfel, Curtea a constatat o violare atunci când autoritățile au admis un recurs depus după expirarea termenului de prescripție (Melnic c. Moldovei, §§ 41- 43; Istrate c. Moldovei, nr. 53773/00, §§ 53 - 55, 13 iunie 2006). În consecință, Curtea a constatat o violare a art. 6 § 1 CEDO în ceea ce privește principiul securității raporturilor juridice.

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibil recursul declarat de Timofeeva Izabela, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, or, recursul a fost declarat cu omiterea termenului prevăzut de lege.

În conformitate cu art. 433 lit. b), art. 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Timofeeva Izabela, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, împotriva deciziei din 02 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Maria Ghervas

Galina Stratulat